

8. Pastushenko L. A. (2017). Pedagogichna tehnolohiya rozvytku profesiinoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva u vyshchbkh mystetskykh navchalnykh zakladakh (Kandydatska dysertatsiya) [Pedagogical technology of professional competence development of future music teachers in higher art schools (Candidate Dissertation)]. Rivne: [in Ukrainian]
9. Poluboyaryna I. I. (2008). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv muzyky v pedahohichnomu koledzhi (Avtoreferat kandydatskoj dysertatsiyi) [Formation of professional competence of future music teachers in the pedagogical college (Abstract of Candidate Dissertation)]. Zhytomyr: [in Ukrainian]
10. Rastryhina A. M. (2014). Mahistratura: problem ta perspektyvy [Master's Program: Problems and Prospects]. Naukovy zapysky KDPU. Seriya: Pedahohichny nauky – Science Notes of KSPU. Pedagogical Science Series, 125, 17–21 [in Ukrainian]
11. Rudenka T. M. (2017). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv mystetskykh spetsialnostei zasobamy art-pedahohiky (Kandydatska dysertatsiya) [Formation of professional competence of future specialists of art specialties by means of art-pedagogy (Candidate Dissertation)]. Zhytomyr: [in Ukrainian]
12. Savchenko R. A. (2014). Teoriia i metodyka formuvannia muzychno-pedahohichnoi kompetentnosti maibutnikh vychovateliv ta muzychnykh kerivnykiv doshkilnykh navchalnykh zakladiv (Avtoreferat doktorskoj dysertatsii) [Theory and methodology of formation of music-pedagogical competence of future educators and music leaders of preschool institutions (Abstract of Doctor Dissertations)]. Kyiv: [in Ukrainian]
13. Svitailo S. V. (2012). Formuvannia fakhovoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv muzyky u protsesi dyryhentsko-khorovoi pidhotovky (Kandydatska dysertatsiya) [Formation of professional competence of future music teachers in the course of conductor-choral training (Candidate Dissertation)]. Kyiv: [in Ukrainian]
14. Shy Tszun-bo. (2007). Metodyka formuvannia mystetskoj kompetentnosti maibutnikh uchyteliv muzyky v protsesi fortepianno pidhotovky (Avtoreferat kandydatskoj dysertatsii) [Methods of formation of artistic competence of future music teachers in the process of piano preparation (Abstract of the Candidate Dissertation)]. Kyiv: [in Ukrainian]
15. Yudzionok N. M. (2011). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vychytelia v muzychno-interpretatsiinii diialnosti (Avtoreferat kandydatskoj dysertatsii) [Formation of professional competence of future teacher in music-interpreting activity (Abstract of the Candidate Dissertation)]. Odesa: [in Ukrainian]

Bilostotska O. V. Essence of professional competence of future music teacher

In article on the basis of the analysis of standard and legal documents by implementation of training of masters of musical art it is determined that a basis of modern standards of the higher education is competence-based approach. The analysis of various approaches to determination of essence of a concept of professional competence of future teacher of musical art allowed to reveal the general trends of interpretation of this pedagogical phenomenon which is defined by the research direction of master preparation, features of art and pedagogical activity, existence of art and creative and performing forms of practical work and specific methods of musical training as the difficult multicomponent education based on ability to art and pedagogical activity on the basis of a complex of professional knowledge, abilities, abilities, psychology and pedagogical and performing experience which provide a certain result.

In a research the essence of the concept “professional competence of future teacher of musical art” as the integrative personal and professional quality providing ability of the undergraduate to effective musical and pedagogical, research, performing, organizational and administrative, cultural and educational and art criticism activity in the conditions of dynamic changes which reflects result of its vocational training, formation level is defined.

In article the structure of professional competence of the master of musical art presented motivational and value, cognitive, activity, regulatory and reflexive by components is proved. The specified components open the general and special (professional) competence, the specialties defined in the educational and professional program Musical art: methodological psychology and pedagogical, methodical, research, musicological and musical and performing competences.

Key words: professional competence, competence, magistracy, teacher of musical art, vocational training.

УДК 373.091.64:341.123(045)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.75.04>

Біницька К. М., Бучківська Г. В., Балух М. М.

ДІЯЛЬНІСТЬ ЮНЕСКО ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІДЕЙ ОСВІТИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

Проаналізовано діяльність ЮНЕСКО щодо впровадження ідей освіти для сталого розвитку в шкільні підручники. З'ясовано, що одним із важливих напрямів діяльності ЮНЕСКО є розробка й впровадження в освітню практику якісних підручників. Узагальнено, що діяльність ЮНЕСКО в ХХ – на початку ХХІ століття була спрямована на сприяння розробки, видавництва й розповсюдження якісних підручників насамперед шляхом підготовки кваліфікованих експертів у різних галузях і фінансової підтримки національних видавничих галузей, а також підготовки кваліфікованих спеціалістів. Тому програми ЮНЕСКО в цьому напрямі були зорієнтовані на допомогу щодо розв'язання проблем із підготовки й оцінки підручників у різних країнах.

Викладено історію співпраці ЮНЕСКО з різними установами щодо питань перегляду змісту підручників, впровадження гуманітарних ідей у шкільні підручники, зокрема з Інститутом Георга Еккерта (GEI), Інститутом освіти для миру й сталого розвитку Махатми Ганді.

У статті проаналізовані різноманітні проекти щодо розробки й впровадження ідей освіти для сталого розвитку в шкільні підручники, які були реалізовані завдяки співпраці ЮНЕСКО з урядами держав, зокрема Німеччини, Фінляндії та Іраку.

Узагальнено, що основним завданням діяльності ЮНЕСКО є створення підручників, в яких буде чітко прослідковуватись наступність. ЮНЕСКО виступає за нове бачення освітнього процесу й сприяє формуванню в молодого покоління компетентностей. До ключових компетентностей віднесено критичне й системне мислення, оцінка змін у суспільстві й системах освіти, співпереживання та прагнення до змін. Метою діяльності ЮНЕСКО в цьому напрямі є підтримувати й розвивати потенціал зацікавлених сторін у розробці підручників у всьому світі й створити нове покоління підручників, пристосованих до викликів XXI століття. Тому було створено Інтернет-портал, що дозволить авторам підручників інформувати ЮНЕСКО про оновлення та розширення джерельної бази підручників.

Ключові слова: ЮНЕСКО, діяльність, підручники, освіта для сталого розвитку.

Нині значення підручників надзвичайне, особливо зважаючи на актуальну проблему організації дистанційного навчання в період карантину. Державні органи й організації громадянського суспільства використовують їх, щоб визначити, які знання передавати наступному поколінню та які необхідні компетенції розвивати. Підручники часто стають політичними важелями, оскільки вони відбивають освітній канон суспільства й постійні реформуючі процеси, які його формують. Водночас у разі відповідного змістовного наповнення підручники можуть суттєво впливати на розвиток країни, побудову громадянського суспільства, знання прав людини й освіти для сталого розвитку, наділяючи молодих людей здатністю вільно розвиватися. Саме ці завдання висувуються перед працівниками ЮНЕСКО щодо процесів розробки й впровадження підручників. Зазначимо, що активну участь у цих процесах беруть автори підручників, видавці й освітяни, а також уряди держав-членів Організації Об'єднаних Націй.

Акцентуємо увагу на тому, що одним із важливих напрямів діяльності ЮНЕСКО є розробка й впровадження в освітню практику якісних підручників. Цей напрям діяльності організації викладено в документі "Навчання для всіх", який був затверджений під час роботи Світового освітнього форуму у м. Дакар (2000 р.). На цьому форумі ЮНЕСКО зобов'язалася на правових засадах сприяти активізації діяльності країн-учасниць щодо покращення якості освіти й підручників [9].

Вивченням основних напрямів і форм роботи ЮНЕСКО займались українські вчені. Так, О. Скрипник дослідила проблему історії універсальних міжнародних організацій "системи ООН" [3]. Діяльність ЮНЕСКО у сфері збереження світової культурної спадщини вивчав В. Пількевич [2]. Напрями міжнародної співпраці України з ЮНЕСКО в гуманітарній сфері вивчав О. Моцик [1]. Однак вітчизняні вчені ще не приділяли достатньої уваги вивченню досвіду ЮНЕСКО щодо впровадження ідей освіти для сталого розвитку в шкільні підручники.

Метою статті є аналіз діяльності ЮНЕСКО в різних країнах світу щодо впровадження ідей освіти для сталого розвитку в шкільні підручники.

Наголосимо, що в період світової пандемії, наростаючого насильницького екстремізму, постійно змінювальних уявлень про національну ідентичність особливу роль для розвитку освіти ЮНЕСКО відводить підручникам. Потреба в освіті, яка сприяє укріпленню миру, соціальній справедливості й глобальному громадянству, стала актуальнішою в сучасному глобалізованому світі. Завданнями ЮНЕСКО щодо написання та впровадження підручників до 2030 р. є розробка ефективних інструментів, які дозволяють авторам підручників розглядати проблеми освіти для сталого розвитку на основі науково-методичних і навчальних доробок, які одночасно повинні бути практичними, цікавими й актуальними для здобувачів освіти. Ці процеси успішно демонструють, що шкільні підручники для сталого розвитку суспільства є важливим показником якості освіти. Зокрема, нині виокремлюється тенденція, коли такі предмети, як математика, економіка й географія, можуть відігравати важливу роль у сприянні сталого розвитку, миру й глобального громадянства.

Надання якісних освітніх послуг у закладах загальної середньої освіти значною мірою залежить від підручників. У ситуаціях, коли вчитель не дуже добре підготовлений, підручник є керівництвом і підтримкою в процесі викладання дисципліни. Для учня підручник служить основою для систематичної освітньої діяльності для закріплення знань і подальшого самовдосконалення. Отже, з боку змісту й методів навчання якість шкільних підручників має найбільше значення.

Зазначимо, що діяльність ЮНЕСКО у XX ст. була спрямована на сприяння розробки, видавництва й розповсюдження якісних підручників насамперед шляхом підготовки кваліфікованих експертів у різних галузях і фінансової підтримки національних видавничих галузей, а також підготовки кваліфікованих спеціалістів. Тому програми ЮНЕСКО в цьому напрямі були зорієнтовані на допомогу щодо розв'язання проблем із підготовки й оцінки підручників у різних країнах [7, с. 4–5].

Останніми роками активізувалась співпраця ЮНЕСКО з багатьма установами в різних країнах світу, зокрема з Інститутом освіти для миру й сталого розвитку Махатми Ганді, з Інститутом Георга Еккерта щодо впровадження гуманітарних ідей у шкільні підручники.

Зазначимо, що ЮНЕСКО й Інститут Георга Еккерта (GEI) мають довгу історію співпраці щодо питань із перегляду підручників, починаючи з того часу, коли Інститут Георга Еккерта та ЮНЕСКО співпрацювали для встановлення примирення між колишніми ворожими країнами після Другої світової війни. З того часу покращення якості підручників залишається головним напрямом співпраці цих інститутів. З цією метою Інститут Георга Еккерта та ЮНЕСКО опублікували декілька важливих довідників та експертних досліджень, зокрема "Керівництво ЮНЕСКО з досліджень підручників" (1999–2010 рр.), дослідження

“Міжнародний статус освіти про Голокост” (2014 р.) і нещодавно “Набір інструментів” Перегляд / адаптація навчальних планів, шкільних підручників та інших навчальних матеріалів для усунення культурних, релігійних та гендерних стереотипів” (2017 р.) [8, с. 4].

ЮНЕСКО окреслило амбіційне завдання для сталого розвитку до 2030 р., в якому визначено цілі сталого розвитку. Зокрема, цілі розвитку, орієнтовані на якісну освіту, – “забезпечити інклюзивну й рівноправну якісну освіту й сприяти можливості навчання впродовж життя для всіх”. Зазначимо, що 2005–2014 рр. були визначені як десятиліття освіти ООН для сталого розвитку. З цієї метою проводилися систематичні роботи, щоб об’єднати спільноту науковців і практиків у напрямку розробки навчальних програм, підручників і навчальних посібників, які розглядають сталий розвиток як невіддільну частину в усіх дисциплінах.

У цей період урядами європейських держав реалізовувались різноманітні проекти. Так, урядом Німеччини було реалізовано спільний проєкт (Постійної конференції міністрів Німеччини й Федерального німецького Міністерства економічного співробітництва й розвитку) з урядом Фінляндії, де було розроблено нову національну основу навчальних програм [6].

Основним завданням діяльності ЮНЕСКО є створення підручників, в яких буде чітко прослідковуватись наступність. ЮНЕСКО виступає за нове бачення освітнього процесу й сприяє формуванню в молодого покоління компетентностей. До ключових компетентностей віднесено критичне й системне мислення, оцінку змін у суспільстві й системах освіти, співпереживання та прагнення до змін. Метою діяльності ЮНЕСКО в цьому напрямі є підтримка й розвиток потенціалу зацікавлених сторін у розробці підручників у всьому світі й створення нового покоління підручників, пристосованих до викликів ХХІ ст. Тому було створено Інтернет-портал, що дозволить авторам підручників інформувати ЮНЕСКО про оновлення та розширення джерельної бази підручників [5].

Після початкової концептуалізації та оформлення дизайну проєкту в ЮНЕСКО розпочали проведення фундаментальних досліджень із питань наявних ініціатив і пропозицій щодо впровадження ідей освіти для сталого розвитку й глобального громадянства в змісті підручників, якими користуються по всьому світу. Експерти працюють над інтерфейсом основних предметів (математика, іноземні мови, економіка й географія). З цієї метою 29 експертів з усього світу взяли участь у семінарі-практикумі в м. Бангалор (Індія) в червні 2016 р. Вони обговорили основну концепцію та розробили початкові елементарні ідеї та структуру своєї діяльності. П’ять–шість експертів із кожної предметної групи взяли на себе роль авторів підручників. Протягом наступних дев’яти місяців відбулась реалізація цього проєкту, в ході якої основні питання та проблеми обговорювались на численних відеоконференціях. Як результат проведеної роботи було розроблено “Довідник”, зміст якого зосереджений на особливостях шкільних підручників, де особливий акцент ставиться на процес перетворення різноманітних освітніх засобів масової інформації, включаючи зображення, аудіо- й відеоматеріали для залучення учнів до захопливого навчання. Довідник базується на наявних наукових дослідженнях із проблем освіти для сталого розвитку й суміжних наукових галузей, таких, як освіта в галузі громадянства, освіта для миру, освіта в галузі прав людини, екологія освіти, освіта розвитку, глобальна освіта, глобальне навчання та інші. Цей довідник призначений для зацікавлених у розробці підручників осіб: урядів країн, Міністерств освіти, регіональних управлінь освіти, науковців, педагогів, письменників, видавців, батьків та учнів. Довідник може бути корисним для міжнародних і неурядових організації, які займаються проблемами підвищення якості освіти: для вихователів, вчителів, директорів закладів освіти, викладачів педагогічних закладів вищої освіти, науковців і всіх зацікавлених осіб. Він спрямований до міжнародної аудиторії та визнає, що розуміння освіти для сталого розвитку є контекстуальним і пріоритетним, однак може бути різним залежно від системи освіти. Авторам підручників і викладачам рекомендується використовувати цей довідник як джерело ідей, інструментів і методів, які можуть допомогти збагатити зміст і методіку навчання предметів і доповняти їхні власні індивідуальні й інституційні стратегії педагогів-практиків. Він орієнтований для авторів підручників із початкової та середньої шкільної освіти із чотирьох предметів: математика, економіка, географія та англійська мова. Відбір цих навчальних предметів був прагматичний і мав стратегічне рішення, тому що 3 із цих предметів зазвичай є основними обов’язковими предметами в національних навчальних програмах.

Розглянемо як приклад реалізацію “Програми підвищення якості підручників: підтримка базової освіти в Іраку”, яка була проведена завдяки співпраці співробітників ЮНЕСКО, службовців Міністерства освіти Іраку й інших міжнародних співробітників, що працюють у цій країні. Програма з підвищення якості підручників розпочалася в липні 2003 р. і передбачала видання підручників із математики й природничих дисциплін для початкових і середніх шкіл в Іраку у 2003–2004 рр. і здійснення заходів щодо розширення потенціалу шкільних підручників, які проводились ЮНЕСКО до лютого 2005 р. [4].

Програма здійснювалась ЮНЕСКО за фінансування USAID (Агенство США з міжнародної співпраці) з травня 2003 по березень 2005 р. Метою програми було створити 5 мільйонів гендерних, політично нейтральних і вільних від упередженості підручників із математики й природничих наук і зробити їх доступними для всіх дітей. Програма була впроваджена в Іраку з 2003–2004 навчального року з метою розв’язання конфліктів та як початковий крок у довгостроковому процесі реформування навчальної програми й вдосконалення підручників. На початку процесу відбулось рецензування наявних підручників оглядовою комісією, до складу якої входили міжнародна консультативна група з питань підручників, іракська консультативна рада з питань підручників і тристоронній комітет. Метою їх діяльності було перегляд і затвердження

обраних підручників. Під час цього огляду консультативна рада з питань підручників та експерти вивчили 48 основних діалектів арабської мови й підручники з математики й природознавства. Цей процес первинного огляду надав членам Ради загальну інформацію про підручники й сенсифікацію з питань якісної освіти. Після вивчення цих питань члени Ради зрозуміли, наскільки застарілими були підручники. Через обмеження в часі, а також через те, що внесення змін у підручники є довгостроковим процесом, було вирішено залишити назви дисциплін без кардинальних змін, а зосередитись лише на змісті підручників (упередженості). Після огляду й внесення коректив у зміст підручників було підписано до друку тридцять дев'ять назв підручників. Випуск підручників був організований у два етапи. ЮНЕСКО надрукувало й розповсюдило 8,75 млн підручників із математики, природознавства й англійської мови. Це було здійснено згідно з бюджетом ЮНЕСКО, й всі видатки були спрямовані на розвиток системи освіти в Іраку. На всіх етапах реалізації програми – огляд, розробка й розповсюдження підручників – місцеві й міжнародні співробітники ЮНЕСКО тісно співпрацювали з Міністерством освіти Іраку [4, с. 7]. Зазначимо, що завдяки реалізації цього проекту відбулась комп'ютеризація всіх відділів освіти в Іраку. Нині Міністерство освіти Іраку продовжує вивчення успішного досвіду в розробці підручників таких країн, як Марокко, Таїланд та Єгипет.

Висновки. В ЮНЕСКО наголошують на тому, що настав час переосмислити всі предметні дисципліни, модернізувати наявні підручники з врахуванням взаємопов'язаних проблем, з якими стикається сучасне суспільство в усьому світі. Наприклад, у підручниках суспільних дисциплін слід орієнтуватися на об'єднанні спільноти людства й зміцнення солідарності не лише в межах окремої спільноти, а й у глобальному масштабі. Це своєю чергою веде до усвідомлення того, що глобальні проблеми вимагають глобальних рішень і співпраці, а також бажання активно працювати з громадянами й іншими країнами для мирного й стійкого майбутнього. Однак в ЮНЕСКО наголошують, що довгострокового миру можна досягти лише в суспільстві, яке поважає різні культури й права людини, сприяє соціальній справедливості й підтримує економічну життєздатність сучасного й майбутнього поколінь. Мирне співіснування вимагає навчання громадян у процесі справедливого розподілу обмежених ресурсів і висловленню незгоди демократичним шляхом, а не шляхом насильницького екстремізму.

Використана література:

1. Моцик О. Міжнародна співпраця України з ЮНЕСКО в гуманітарній сфері. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2019. Випуск 24. С. 184–190.
2. Пількевич В. Діяльність ЮНЕСКО у сфері збереження світової культурної спадщини. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія*. 2016. Вип. 4. С. 50–52.
3. Скрипник О. Історія міжнародних організацій : навчальний посібник. Умань: ПП Жовтий О.О., 2011. 226 с.
4. Commisso A. Iraqi Textbook Quality Improvement Program for Primary and Secondary Education Mathematics and Science Textbooks: review, training, printing and distribution process; a case study (draft). 2004. 73 p.
5. Embedding education for sustainable development: A guide for textbook authors. URL: http://www.globaleslernen.de/sites/default/files/files/link-elements/curriculum_framework_education_for_sustainable_development_barrierefrei.pdf2.
6. Halinen I. The Conceptualization of competencies related to sustainable development and sustainable lifestyles. UNESCO International Bureau of Education. 2017. 55 p.
7. Preparing textbook manuscripts. A guide for authors ilz developing countries / gen. editor A. Loveridge. UNESCO. Printed in Belgium. 1970. 71 p.
8. Textbooks for sustainable development: a guide to embedding. Mahatma Gandhi Institute of Education for Peace and Sustainable Development. New Delhi, 2017. 186 p.
9. UNESCO. The Dakar Framework for Action: Education for All: meeting our collective commitments (including six regional frameworks for action). Paris : UNESCO, 2000. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/1681Dakar%20Framework%20for%20Action.pdf>.

References:

1. Motsyk O. (2019) Mizhnarodna spivpratsia Ukrainy z YUNESKO v humanitarnii sferi [International cooperation of Ukraine with UNESCO in the humanitarian sphere]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia fillos.-politolog. studii*. 2019. Vypusk 24. S. 184–190. [in Ukrainian].
2. Pilkevych V. (2016) Diialnist YUNESKO u sferi zberezhenia svitovoi kulturnoi spadshchyny [The activities of the UNESCO in the preservation of cultural heritage]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Istoriiia*. Vyp. 4. S. 50–52. [in Ukrainian]
3. Skrypnyk O. M. (2011) Istoriiia mizhnarodnykh orhanizatsii [History of international organizations. Textbook]. Navchalnyi posibnyk. Uman: PP Zhovtyi O.O., 2011. 226 s. [in Ukrainian].
4. Commisso A. (2004) Iraqi Textbook Quality Improvement Program for Primary and Secondary Education Mathematics and Science Textbooks: review, training, printing and distribution process; a case study (draft). 73 p. [in English].
5. Embedding education for sustainable development: A guide for textbook authors. URL: http://www.globaleslernen.de/sites/default/files/files/link-elements/curriculum_framework_education_for_sustainable_development_barrierefrei.pdf2. [Accessed: 19 September 2020]. [in English].
6. Halinen I. (2017) The Conceptualization of competencies related to sustainable development and sustainable lifestyles. UNESCO International Bureau of Education. 55 p. [in English].
7. Preparing textbook manuscripts. A guide for authors ilz developing countries. (1970) A. J. Loveridge (gen. Ed.). UNESCO Printed in Belgium. 71 p.
8. Textbooks for sustainable development: a guide to embedding (2017). Mahatma Gandhi Institute of Education for Peace and Sustainable Development. New Delhi. 186 p.

9. UNESCO. The Dakar Framework for Action: Education for All: meeting our collective commitments (including six regional frameworks for action) (2000). Paris: UNESCO. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/1681Dakar%20Framework%20for%20Action.pdf>. [Accessed: 19 September 2020]. [in English].

Binytska K. M., Buchkivska H. V., Balukh M. M. Unesco's activities on implementing the ideas of education for sustainable development in school textbooks

The articles analyze the activities of UNESCO on implementing the ideas of education for sustainable development in school textbooks. It has been found that one of the possible directions of activities of UNESCO is the development and implementation of quality textbooks into the educational practice. It is generalized that the activity of UNESCO in the 20th – early 21st century was aimed to facilitate the development, publishing and distribution of quality textbooks, first of all by training qualified experts in various fields and financial support of national publishing industries, as well as the training of qualified specialists. Therefore, UNESCO's programs in this area have been developed to help solving the problem of preparing and evaluating textbooks in different countries.

The history of UNESCO's cooperation with various institutions on the issues of revision of the content of textbooks, implementation of humanitarian ideas in school textbooks, in particular with the Georg Eckert Institute (GEI), the Mahatma Gandhi Institute for Education for Peace and Sustainable Development, has been covered.

The article analyzes various projects on the development and implementation of ideas for education for sustainable development in school textbooks, which were implemented through the cooperation of UNESCO with the governments of countries, including Germany, Finland and Iraq.

It has been generalized that the main task of UNESCO's activity is to create textbooks in which the continuity will be clearly traced. UNESCO advocates the new vision of the educational process and promotes the formation of competencies in the younger generation. The key competencies include critical and systematic thinking, assessment of changes in society and education systems, empathy and the desire for changes. The objective of UNESCO's work in this area is to support and develop the potential of the interested parties in the development of textbooks around the world and to create the new generation of textbooks adapted to the challenges of the 21st century. Therefore, the Internet portal has been created that will allow the textbooks authors to inform UNESCO about updating and expanding the source base of the textbooks.

Key words: UNESCO, activity, textbooks, education for sustainable development.

УДК 373.3.014.3.015.31:502/504](045)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.75.05>

Бовсунівська Г. Г.

**ФОРМУВАННЯ ПРИРОДООХОРОННОГО ДОСВІДУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ
В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ**

Пропонований матеріал статті покликаний допомогти вчителю в розв'язанні актуальної проблеми формування природоохоронного досвіду молодших школярів в освітньому процесі Нової української школи.

Система природоохоронної діяльності подана в аспекті завдань Державного стандарту початкової освіти. Враховано вікові особливості, природовідповідність учнів початкової школи.

Матеріал викладено з опорою на діяльнісно-пошукову, дослідницьку роботу, що реалізує мету циклів, нових освітніх програм для закладів загальної середньої освіти (автори О. Я. Савченко, Р. Б. Шиян).

Деталізовано увагу на теоретичних і практичних засадах набуття дітьми природничих знань, умінь і навичок.

На основі аналізу проведеного анкетування представлені результати ставлення вчителів початкових класів до проблеми формування природоохоронного досвіду молодших школярів та її реалізації в освітньому процесі. Відзначено, що гармонізувати практичну природоохоронну спрямованість можливо в разі активної взаємодії освітнього закладу й сім'ї.

У роботі підкреслено, що природоохоронний досвід збагачується в ході проведення різних заходів, які присвячують-ся птахам, звірам, квітам, деревам. Поруч із цим відзначено допомогу дітей об'єктам живої природи.

Важливе те, що в практичній діяльності вчителя знаходять місце заняття "Пробудження природи від нічного сну", "Як квіти зустрічають схід сонця", "Подорож краплини води" тощо. Такі заняття сприяють розкриттю нового, цікавого, розвивають художньо-образне мислення, уяву учнів.

Автор звертає увагу на концептуальну ідею підручників, зміст матеріалу яких формує ключові компетентності, серед яких екологічна, компетентність у галузі природничих наук, техніки й технологій та інші.

Чітко визначено поняття "природоохоронний досвід" як сукупність знань, умінь, навичок молодших школярів з охорони природи з шанобливим ставленням до неї, раціональним використанням природних багатств.

Через те, що в новому Державному стандарті посилено екологічну спрямованість навчальних предметів, їхні природничу й діялісно-практичну складові частини, автором підкреслено, що цілереалізація заняття спрямована на отримання очікуваних результатів.

Ключові слова: дослідження, природоохоронний досвід, діагностика, освітній процес, групова діяльність, природне середовище, екоцентричний тип свідомості.